

تدوین مدل بومی عوامل فرهنگی بازدارنده ازدواج مجدد زنان سرپرست خانوار زیر پوشش کمیته امداد کشور ایران در سال ۱۳۹۵

محمدصادقی*

فاطمه بهرامی**، رضا اسماعیلی***

چکیده

باتوجه به شیب تند افزایش آمار زنان سرپرست خانوار ایرانی و آمار پائین ازدواج مجدد زنان (۲۵ درصد کمتر از نرم جهانی)، هدف این پژوهش تدوین و بررسی برآزش مدل بومی عوامل فرهنگی بازدارنده ازدواج مجدد زنان سرپرست خانوار بود. جامعه آماری زنان سرپرست خانوار مددجوی کمیته امداد در سال ۱۳۹۵ و متخصصان ازدواج بود که نمونه گیری در بخش کیفی تا سرحد اشباع و در بخش کمی بر اساس فرمول ۲۰-۱۰ برابری معادلات ساختاری برای زنان (مطلقه، ۸۶۰ و بیوه، ۷۴۰) نفر تعیین شد و به روش سهمیه طبقه‌ای متناسب با حجم بصورت تصادفی انتخاب و جایگزین شدند. پژوهش در مرحله کیفی با روش تحلیلی کد گذاری باز و در مرحله کمی از نوع مطالعات توصیفی-تحلیلی با نرم‌افزار Spss24 و Amos22 و با روش های تحلیل معادلات مدل ساختاری انجام گرفت. ابزارهای پژوهش، پرسشنامه عوامل بومی بازدارنده ازدواج مجدد بود با روایی ($p < 0.90$) و پایایی (آلفای کرنباخ، $p < 0.70$) بود.

* پژوهشگر- دکترای مدیریت بحران، کمیته امداد امام خمینی (نویسنده مسئول)،
sadeghi.esfahan@gmail.com

** استاد گروه روان شناسی، دانشکده علوم تربیتی دانشگاه اصفهان، ایران، f.bahrami26@yahoo.com

*** استادیار گروه علوم اجتماعی، دانشگاه آزاد اصفهان، ایران، r.esmaeili@khuisf.ac.ir

تاریخ دریافت: ۱۳۹۷/۰۳/۰۲، تاریخ پذیرش: ۱۳۹۷/۰۸/۱۵

Copyright © 2018, IHCS (Institute for Humanities and Cultural Studies). This is an Open Access article distributed under the terms of the Creative Commons Attribution 4.0 International, which permits others to download this work, share it with others and Adapt the material for any purpose

یافته‌ها: اطلاعات بدست آمده از زنان، متخصصان و مقالات مثلث سازی شد و با کدگذاری سیستماتیک نظریه برخاسته از داده‌ها دسته بندی و تحلیل شد و مدل بومی بر اساس نتایج فوق و استنباط محقق و مشورت با متخصصین زیربط تدوین گردید. یافته‌های کمی پژوهش موید برآزش مدل بود میانگین میزان تاثیر در ازدواج مجدد بالاتر از متوسط است شاخص تعصب قومى مانع ازدواج مجدد و آداب و رسوم ازدواجى بترتيب يشتريين بازدارندگى ازدواج مجدد زنان بود ($Sig \leq 0/05$).

کلیدواژه‌ها: عوامل فرهنگى بازدارنده ازدواج مجدد، زنان سرپرست خانوار، آمادگى براى ازدواج مجدد، مدل بومی

۱. مقدمه

نهاد خانواده و ازدواج در چند دهه اخير، تغييرات محسوسى را تجربه کرده است. با توجه به سرعت تغييرات اجتماعى در ساليان اخير، انتظار مى‌رود که بر ارزش‌ها و نگرش‌هاى بين نسلى تأثير گذاشته باشند و از اين رو، نگرش نسل‌هاى جديد و قديم در امر ازدواج از يکديگر متمايز شده باشد. و بر اساس تئورى مدرنيزاسيون ويليام گود (Vilyamgood) اين دگرگونى ها تغييرات اجتناب ناپذيرى در سطوح خرد (خانواده) و ازدواج در پى خواهد داشت. و اجباراً بايد خود را با اين دگرگونى هاى سطح کلان انطباق دهند. اگرچه افراد امکان انتخاب براى عمل دارند، ولى انتخاب‌ها بر اساس نظريه کارکردگرایی پارسنز (Talketparsenez) از طريق ساختارها شکل داده مى‌شود (دليل گو، ۱۳۹۴).

ازدواج به‌عنوان يکى از حقوق اوليه و طبيعى انسان‌ها داراى اصولى است که پيروي از آن باعث مى‌گردد تا رضايت بيشترى به دست آيد و بسيارى از نيازهاى روحى، جسمى و عاطفى بشر از طريق ازدواجى سالم برطرف گردد و معمولاً افرادی که ازدواج موفقى را تجربه کرده‌اند هدفمندتر، سالم‌تر و شاداب‌تر از کسانی هستند که يا مجرد مانده‌اند و يا ازدواجى ناموفق داشته‌اند. (زاهدی، ۱۳۸۷: ۱۳).

طلاق، فوت همسر و ازدواج نکردن دختران سه عامل توليد زن سرپرست خانوار مى‌باشد (حيدرى، ۱۳۸۴: ۱۴). ازدیاد دختران در سن ازدواج در ميدان رقابتى نابرابر، زنان بيوه يا مطلقه شانس کمتری براى انتخاب شدن و ازدواج مجدد دارند (بانكى پورفرد، ۱۳۹۲: ۲۶). آمار زنان سرپرست خانوار در ايران به شدت در حال افزايش است به طوري که در فاصله ۵ ساله دو سرشماری اخير (۱۳۹۰-۱۳۸۵) ميزان آن از ۶.۵ درصد به ۱۲.۱ درصد

تدوین مدل بومی عوامل فرهنگی بازدارنده ازدواج مجدد زنان ... ۲۰۱

کل خانوار رسیده است (اداره آمار ، سرشماری نفوس و مسکن، ۱۳۹۰). به دنبال افزایش روزافزون طلاق در جوامع و دگرگون شدن خانواده‌ها، ازدواج مجدد به‌عنوان روشی موجه و منطقی معنا و مفهوم پیدا می‌کند و میزان ازدواج مجدد به تبعیت از افزایش میزان طلاق و بیوگی، افزایش خواهد یافت این‌گونه روش زندگی گر چه عمدتاً در جوامع صنعتی در حال حاضر جریان دارد ولی به‌تدریج به جوامع غیر صنعتی نیز در حال ورود می‌باشد (گیدنز، ۱۳۸۵: ۸۵). نسبت ازدواج‌های مجدد مردان طلاق‌ی ایرانی به مردان غربی ۶ درصد بیشتر و نسبت ازدواج‌های مجدد زنان مطلقه ایرانی نسبت به زنان غربی ۲۵ درصد کمتر است (الهی، ۱۳۹۴: ۵).

ازدواج مجدد هنجاری زنان در ایران به اشکال ازدواج دائم، ازدواج موقت، ازدواج چندهمسری، ازدواج دوستانه و ... می‌باشد و به نظر می‌رسد مشکلات، تنگناها و موانع بر سر راه ازدواج مجدد در طول سال‌های اخیر افزایش یافته است و پیچیده‌تر شده است و در عوامل روان‌شناختی (فردی)، اجتماعی، فرهنگی، اقتصادی و تفاوت‌های جنسیتی ریشه دوانده است.

از منظر روان‌شناختی برگشت مجدد به عالم مجرد بحران حساب می‌شود و از دست دادن تکیه‌گاه راه سختی را پیش رو می‌گذارد باگذشت زمان به‌تنهایی نمی‌توان زخم‌ها را التیام بخشید. بلکه نحوه کنار آمدن فرد با فقدان عشق و مشکلات تعیین‌کننده باقی مسیر زندگی است (اشجاری، ۱۳۹۱: ۱۲). عمده‌ترین علت عدم ازدواج زنان سرپرست خانوار نگرانی از آینده فرزندان، حوصله نداشتن، عدم نیاز به ازدواج مجدد با توجه به شرایط جدید اجتماعی، نبود مورد مناسب، باور تعهد داشتن به ازدواج قبلی، طرح واره‌های ناسازگار و نگرش به پیامدهای منفی ازدواج، تعصبات قومی و فرهنگی است (خجسته مهر، ۱۳۹۱: ۳) (جهانبخشی و کوشه، ۱۳۹۱: ۲۵۷) و این عوامل با گذشت زمان و تطور جوامع مسلمان، فرهنگ ازدواج مجدد را نیز دچار دگرگونی کرده است، به گونه‌ای که هم اکنون در کشور مسلمان ایران، ازدواج مجدد بر خلاف صدر اسلام از عمومیت برخوردار نیست و تلقی مردم از ازدواج مجدد همانند صدر اسلام نمی‌باشد و با الگوی ازدواج مجدد سایر کشور های غیر مسلمان نیز فاصله دارد. با عمومیت یافتن شرایط جدید (عدم ازدواج مجدد) طبق نظریه وجدان جمعی دورکیم (Dorkim) صورت طبیعی به خود گرفته و از فشار های اجتماعی و اطرافیان (وجدان اجتماعی) برای اقدام به ازدواج مجدد کاسته است تا پس از گذر از آستانه معینی، این امر نیز جنبه مرضی به خود بگیرد. (توسلی، ۱۳۸۰: ۶۴).

اگر زنان بیوه سرپرستی فرزندان را نیز بر عهده داشته باشند در معرض خطر بیشتر قرار دارند و آسیب پذیرتر هستند (رضایی و همکاران، ۱۳۹۲: ۴۵۵). هرچند در تحقیقات داخلی و خارجی که روی ازدواج مجدد انجام شده است نشان می‌دهد نقاط ضعف آن از نقاط قوت اش بیشتر است و فرزندان ستیزه‌گر می‌شوند و خطاهای افراد در زندگی بیشتر است و موجب توقف رشد در فرزندان و زنان می‌شود (گران‌ت (Monica J. Grant)، ۲۰۱۳: ۳۶۵). باین حال اگر ازدواج مجدد را به‌عنوان یک‌راه کار برای برون‌رفت از مشکل بدانیم باید ازدواج‌های مجدد هم کفوتر و سازگارتری داشته باشیم.

کشور ایران در حال گذر از مرحله سنتی به مرحله صنعتی می‌باشد که اگر جامعه آماده پذیرش نباشد تبعات منفی آن بیشتر خواهد بود (حیب پورگتایی و غفاری، ۱۳۹۰: ۳۰). سبک زندگی با خانواده‌ای گسترده رنگ‌باخته و جای خود را به خانواده هسته‌ای داده است در سبک زندگی هسته‌ای سن ازدواج افزایش یافته و میزان تولید زن سرپرست خانوار نیز رشد داشته است (جدلیکا (Jedlicka., D)، ۲۰۱۱: ۴۰). بهبود وضعیت اقتصادی، مهاجرت به شهر و افزایش تحصیلات منجر به افزایش سن ازدواج شده است (ضرابی و مصطفوی، ۱۳۹۰: ۳۳). نگرش ۸۰ درصد مردم نسبت به سن ازدواج تغییر کرده است (حسینی و گراوند، ۱۳۹۲: ۱۱۵) البته روابط آزادتر بین دو جنس نیز باعث افزایش سن ازدواج در شهر و روستا شده است در این روابط میل پسران و مردان را به ازدواج افزایش نمی‌یابد بر عکس دختران و زنان (فراهانی خلیج آبادی، کاظمی پور و رحیمی، ۱۳۹۲: ۷). رشد شهرنشینی سن ازدواج را تا ۲۸ سال رسانده است (ضرابی و مصطفوی، ۱۳۹۰: ۳۳). مهاجرت بی رویه به شهرها و شهرنشینی طبق نظریه نوگرایی آنتونی گیدنز (Antone gendez) باعث گسترش بی‌اعتمادی و دورویی در روابط اجتماعی و گسترش اعتیاد، فریبکاری و کلاهبرداری و انواع انحرافات اخلاقی در سطح جامعه به نهاد خانواده و مناسبات انسانی نیز تسری یافته و اساساً کیفیت ارتباط با دیگران را دچار شک و تزلزل کرده است بدیهی است هر قدر اعتماد میان افراد جامعه کمتر باشد، ریسک ازدواج بالاتر می‌رود و افراد، محتاط‌تر از پیش اقدام به این کار می‌کنند. (گیدنز، ۱۳۸۳: ۱۴۴). طبق نظریه تورم رکودی بروز انواع بحران‌های اقتصادی و مهم‌ترین مؤلفه‌های تورم رکودی نظیر حجم نقدینگی، تورم، رکود، کاهش حجم تولید، بیکاری، مصرف‌گرایی و افزایش سطح انتظارات اثرات منفی ازدواج و خصوصاً ازدواج مجدد گذاشته و موانع و مشکلاتی را در عرصه اقتصادی در سر راه ازدواج قرار داده است و سود زیان اقدام به ازدواج مجدد تغییر یافته است و طبق نظریه

تدوین مدل بومی عوامل فرهنگی بازدارنده ازدواج مجدد زنان ... ۲۰۳

گزینش معقولانه هکتر (Hetker) افراد زمانی اقدام به ازدواج مجدد خواهند کرد که سودی در آن نهفته باشد یعنی بتوانند از طریق ازدواج پایگاه و منزلت اجتماعی خود را حفظ و یا ترقی دهند و زمانی که چنین موقعیتی پیش نیاید پدیده‌ای به نام عدم تمایل ازدواج در جامعه پدیدار می‌شود (مجدالدین، ۱۳۸۶: ۱۴۱). نتیجه آن این است که زنانی احتمالاً جوان تا پایان زندگی، بدون همسر باقی خواهند ماند و این امر تبعات فردی، اجتماعی و فرهنگی عمیقی بر جای می‌گذارد تأثیر موانع فرهنگی بر ازدواج از موانع اقتصادی و اجتماعی بیشتر است ولی کمتر مورد توجه قرار گرفته است (بانکی پور فرد؛ کلانتری و مسعودی نیا، ۱۳۹۰: ۲۶). ارزش‌های فرهنگی در تعیین سبک‌های همسرگزینی مؤثر است (جبرئیلی؛ زاده محمدی و حیدری، ۱۳۹۲: ۳۷۷). در گذشته مجرد به عنوان یک نقص تلقی می‌شد (رجبی، ۱۳۸۶: ۱۰) و طلاق مورد پذیرش عموم مردم نبود و ازدواج‌های فامیلی طرفدار بیشتری داشت ولی اکنون حدود ۱۷/۷ درصد ازدواج‌ها خویشاوندی می‌باشد (دواتی و همکاران، ۱۳۸۸: ۲۸۷). گرایش به چند همسری در ایران نسبت به قبل کاهش یافته است (رمضان نرگسی، ۱۳۸۴: ۳۰). با توجه به اینکه تنهایی، محرومیت از زندگی خانوادگی، نبود سرپرست، رنج نگهداری از فرزندان، مشکلات مالی و اجتماعی، آسیب‌های روحی و روانی، هر یک می‌تواند عاملی در جهت اقدام بخشی این افراد به ازدواج مجدد باشد. اما بخشی دیگر از این افراد ممکن است پس از تجربه طلاق یا فوت به علت وجود موانع فرهنگی-اجتماعی، تنهایی را به وصلت دوباره ترجیح دهند. این امر بخصوص برای زنان ایرانی که با مشکلات عمیق فرهنگی در حوزه ازدواج مجدد مواجه‌اند، جدی‌تر است در فرهنگ ایرانی زنان با ازدواج آزادی بیشتری پیدا کرده و به رشد و بالندگی دست می‌یابد (شفیعی، ۱۳۹۲: ۸۶). ارتباط معنادار میان عوامل فرهنگی، سن، تحصیلات، مدت زندگی با همسر اول، تعداد فرزندان ازدواج اول، نحوه زندگی فرزندان ازدواج اول، سن در زمان فوت همسر و طلاق و تعداد سال‌های گذشته از فوت همسر و طلاق، با ازدواج مجدد زنان وجود دارد ازدواج مجدد امری وابسته به جنس است و عوامل فرهنگی از مهم‌ترین عوامل مؤثر در تبیین جنسیتی بودن ازدواج مجدد است. با توجه به تغییر فرهنگی در زمینه ازدواج غنی‌سازی برنامه‌های آموزشی جوانان متناسب با نیازهای روز آنان ضروری می‌باشد (کرامت و همکاران، ۱۳۹۲: ۲۳۳).

با این حال با رشد روز افزون آمار دختران باز مانده از ازدواج که آمار آن در سال ۱۳۹۰ به ۴۵۰۰۰۰۰۰ رسیده است و همچنین آمار زنان سرپرست خانوار که به ۲۵۰۰۰۰۰ نفر

رسیده است (سایت مرکز آمار، سرشماری نفوس و مسکن ۱۳۹۰) و در جمعیت مددجویان تحت پوشش کمیته امداد امام خمینی کشور آمار دختران باز مانده از ازدواج ۴۳۵۴۳۰ نفر رسیده است و همچنین آمار زنان سرپرست خانوار که به ۱۰۱۰۷۲۶ نفر رسیده است که به نسبت به میزان بیشتری در روستاها سکونت دارند (سالنامه آماری کمیته امداد، ۱۳۹۲: ۶۲) و آمار طلاق که به رکورد ۵۱ درصد در برخی از استان‌ها رسیده است (سایت وزارت رفاه، ۱۳۹۲) و عدم رشد آمار ازدواج علی رغم رسیدن موج افزایش جمعیت به سن ازدواج و از طرفی پیشی گرفتن رشد آمار طلاق (۱۴.۲) بر رشد آمار ازدواج (۸.۸) (سایت موسوی چلک، ۱۳۹۳) و از طرفی میزان آمار ازدواج از سال ۱۳۹۲ به ۱۳۹۱ رشد منفی ۶.۷ درصد داشته است (حیدر، ۱۳۹۳: ۳۰) به طوری که در هر ساعت ۱۶ واقعه طلاق در ایران به ثبت می‌رسد (محزون، ۱۳۹۳: ۲۸).

با توجه به آمار بالای زنان سرپرست خانوار تحت حمایت امداد و شیب تند افزایش آن علی رغم افزایش منابع و خدمات کمیته امداد رشد فقر در این خانواده‌ها مهار نشده است و ادامه روند با سبک قبلی جوابگوی نیازهای روز افزون این قشر نمی‌باشد و از طرفی رسوب زنان سرپرست خانوار در ارگان‌های حمایتی و در پیش گرفتن سبک زندگی جدید (وابستگی به خدمات حمایتی، عدم تمایل به برگشت به سطوح عملکردی قبل و اجتماع، عدم تمایل به ازدواج مجدد) این نهاد را بر آن داشت تا با انجام پژوهشی علمی بر روی زنان سرپرست خانوار تحت پوشش امداد کشور راه‌های برون رفت از مشکل و برگشت این خانواده‌ها به چرخه زندگی عادی و غیر وابسته به حمایت‌های امدادی را با شناسایی عوامل بومی فرهنگی بازدارنده ازدواج مجدد زنان سرپرست خانوار را با کمک متخصصین شاغل در این نهاد فراهم آورد و با برنامه ریزی و استفاده از نتایج تحقیق در سیاست گذاری‌ها و شیوه ارائه خدمت زمینه توانمند سازی و استقلال هر چه بیشتر این خانواده‌ها میسر گردد.

۲. سوالات تحقیق

مدل بومی عوامل فرهنگی بازدارنده ازدواج مجدد زنان سرپرست خانوار چگونه است؟
شاخص‌های کلیدی عوامل فرهنگی بازدارنده ازدواج مجدد زنان سرپرست خانوار کدامند؟

تدوین مدل بومی عوامل فرهنگی بازدارنده ازدواج مجدد زنان ... ۲۰۵

آیا مدل تدوین شده عوامل فرهنگی بازدارنده ازدواج مجدد زنان سرپرست خانوار دارای برآزش می‌باشد؟

۳. روش تحقیق

مطالعه از نوع مطالعات کمی - کیفی می‌باشد و در دو مرحله انجام گردید. در مرحله اول با روش مصاحبه اکتشافی عوامل فرهنگی بازدارنده ازدواج مجدد زنان سرپرست خانوار بر میزان آمادگی زنان سرپرست خانوار شناسائی شدند و داده‌های هر سه منبع (متون و مقالات، متخصصان ازدواج، زنان سرپرست خانوار) بطور مجزا و همچنین با سه سویه سازی اطلاعات بصورت ترکیبی با طرح تحقیق سیستماتیک نظریه برخاسته از داده‌ها دسته بندی شد و مدل بومی عوامل بازدارنده ازدواج مجدد زنان سرپرست خانوار بر اساس یافته های تحقیق کیفی و استنباط محقق از موضوع تدوین گردید و گویه های پرسشنامه جهت بررسی برآزش مدل بر اساس یافته تنظیم گردید و با نظرخواهی بروش دلفی از زنان و اساتید روائی صوری و محتوایی و سازه آن تأیید شد و با اجرا در نمونه پایلوت به روش تحلیل عاملی تأییدی و اکتشافی، روایی همگرا، روایی تشخیصی ($p > 0.90$) و پایایی (ضریب آلفای کرباخ، $p > 0.70$) مورد آزمون و تأیید قرار گرفت.

۱.۳ طرح کلی پژوهش

این پژوهش به روش طرح تحقیق کمی - کیفی و مطالعات توصیفی - تحلیلی و در حیطه پژوهش‌های رگرسیونی و از نوع معادلات مدل ساختاری می‌باشد که در ۲ مرحله (بخش کیفی، بخش کمی) صورت می‌پذیرد.

۲.۳ بخش تحقیقات کیفی (مرحله اول پژوهش)

اولین مرحله از این پژوهش که به صورت کیفی صورت پذیرفت، و مولفه های مدل بومی از منابع سه گانه (مرور ادبیات پژوهش در زمینه ازدواج مجدد زنان سرپرست خانوار، مصاحبه با زنان سرپرست خانوار و متخصصان و خبرگان فعال در حوزه ازدواج انجام شد. و عوامل بازدارنده ازدواج مجدد زنان سرپرست خانوار استخراج گردید و مدل بومی با نظر پژوهشگر و اساتید تدوین گردید.

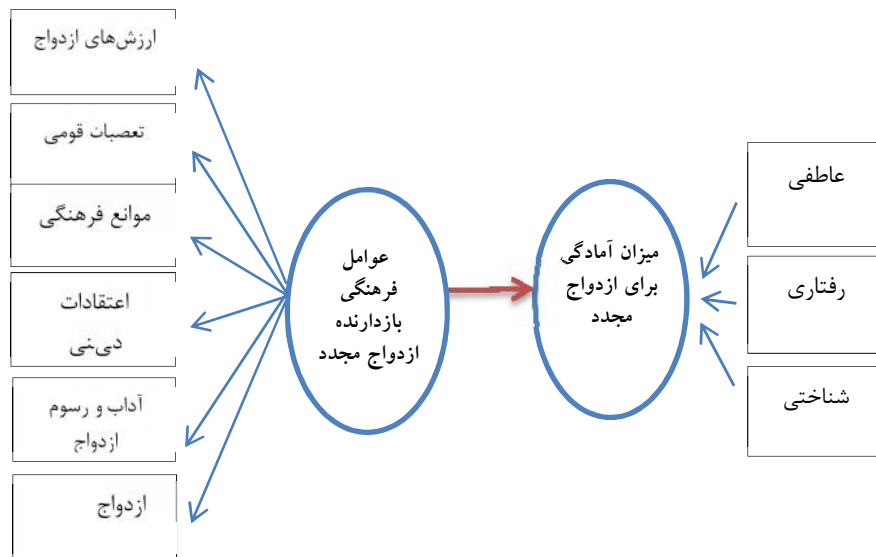
جدول ۱. مقوله‌های استخراج شده با مثلث‌سازی مصاحبه با متخصصان روان‌شناسی، مشاوره خانواده و ازدواج، مددکاران خانواده، روان‌سنجی، علوم اجتماعی، زنان سرپرست خانوار و محتوای مطالعات متون و تحقیقات مرتبط

کدگذاری گزینشی (مقوله هسته‌ای یا اصلی)	کدگذاری محوری (عوامل اصلی)	شناختن شاخص‌های کلیدی (خرده مقیاس)	بازدارنده ازدواج مجدد	کدگذاری باز (مقوله‌ها)	کد
ازدواج مجدد زنان سرپرست خانوار	بعد آمادگی برای ازدواج مجدد	عاطفی	تمایل به ازدواج مجدد با وجود احتمال عدم موفقیت آن	۱	
			عدم درمان و رهائی از مشکلات زندگی قبلی	۲	
			پایان دادن به تنهایی و داشتن هم صحبت	۳	
			ایجاد حس خوب با صحبت کردن در مورد ازدواج	۴	
		رفتاری	آمادگی قبول مسئولیت زندگی با ازدواج مجدد	۵	
			آمادگی برقراری رابطه عاطفی جدید	۶	
			آمادگی رویارویی با خواستگار	۷	
			گذشت از برخی خواسته‌ها برای ازدواج	۸	
		شناختی	بی معنایی زندگی بدون همسر	۹	
			جبران کاستی‌های زندگی گذشته با ازدواج مجدد	۱۰	
			زندگی معنادار در کنار فرد دیگر	۱۱	
			در اولویت نبودن عشق و عاشقی	۱۲	
	ارزش‌های ازدواج	از دست دادن جایگاه فعلی با ازدواج مجدد	۱۳		
		خوب نبودن زندگی مجردی	۱۴		
		تمایل به ازدواج مجدد به خاطر دید بد مردم به زن مطلقه و بیوه	۱۵		
		تجربه مجدد حس مادری	۱۶		
		تشکیل خانواده	۱۷		
	تعصبات قومی	ازدواج مجدد مختص زنان هوس باز	۱۸		
		مخالفت خانواده همسر سابق با ازدواج مجدد	۱۹		
		مخالفت فرزندان با ازدواج مجدد مادر	۲۰		
		تشویق به ازدواج مجدد در خانواده ما	۲۱		
		محدودیت در ازدواج مجدد به دلیل نگاه منفی اطرافیان	۲۲		

تدوین مدل بومی عوامل فرهنگی بازدارنده ازدواج مجدد زنان ... ۲۰۷

		رسم نبودن ازدواج در خانواده	۲۳
	موانع فرهنگی	نامناسب بودن ازدواج مجدد	۲۴
		ترغیب خانواده به ازدواج مجدد به دلیل پرهیز از گناه	۲۵
		دست و پاگیر بودن رسوم ازدواج	۲۶
	آداب و رسوم ازدواج	تغییر آداب با تماشای تلویزیون	۲۷
		تأثیر رسانه بر آداب و رسوم	۲۸
		بد دانستن ازدواج مجدد طبق آداب و رسوم	۲۹
		ترس از افشای ازدواج مجدد	۳۰
	ازدواج موقت	بد دانستن ازدواج موقت در خانواده	۳۱
		تکمیل کردن دین با ازدواج مجدد	۳۲
	اعتقادات دینی	اعتقاد به خدا و آخرت	۳۳

همانطوری که در جدول (۴-۴) مشاهده می‌شود، در تجزیه و تحلیل اطلاعات در زمینه ازدواج مجدد زنان سرپرست خانوار از منابع چندگانه (مثلت‌سازی مقوله‌های مصاحبه با متخصصان روان‌شناسی، مشاوره خانواده و ازدواج و مددکاران خانواده، زنان سرپرست خانوار و محتوای مطالعات متون و تحقیقات و پژوهش‌های مرتبط) درک‌گذاری باز ۳۳ مقوله که درک‌گذاری محوری براساس شباهت موضوعی در ۲ دسته موضوعی (شاخص کلیدی) و در نهایت درک‌گذاری گزینشی در یک مقوله هسته‌ای یا اصلی تحت عنوان ازدواج مجدد زنان سرپرست خانوار نامگذاری شده است.

شکل ۱. مدل بومی عوامل جامعه شناختی بازدارنده ازدواج

۳.۳ جامعه آماری

کلیه زنان سرپرست خانوار مطلقه یا بیوه که در سال ۱۳۹۵ تحت حمایت کمیته امداد امام خمینی (ره) کشور ایران بوده‌اند (۱۰۴۹۸۷۱ نفر زن سرپرست خانوار). با مراجعه به لیست موجود (فایل) مددجویان در اداره کل فن آوری و برنامه ریزی کمیته امداد امام خمینی مرکز و تعیین تعداد مددجویان واجد شرایط، برای مصاحبه اکتشافی تا سرحد اشباع (۱۲ نمونه پیاپی) بصورت تصادفی و هدفمند از افراد واجد شرایط در طبقات متفاوت (کانون‌های هم ریخت) نمونه انتخاب گردید و مصاحبه نیمه ساختار یافته بعمل آمد پس ۱۲ مصاحبه احساس شد اطلاعات تکراری می‌باشد و ادامه کار منجر به دریافت اطلاعات جدید نمی‌گردد نمونه گیری را متوقف نمودیم.

۴.۳ بخش تحقیقات کمی (مرحله دوم پژوهش)

نوع مطالعات توصیفی - تحلیلی و در حیطه پژوهش‌های رگرسیونی و از نوع معادلات مدل ساختاری می‌باشد.

۵.۳ جامعه آماری

کلیه زنان سرپرست خانوار مطلقه یا بیوه که در سال ۱۳۹۵ تحت حمایت کمیته امداد امام خمینی (ره) کشور ایران بوده‌اند ۱۰۴۹۸۷۱ نفر زن سرپرست خانوار که ۵۲۰۹۶۲ نفر آنها در رنج سنی ۱۵ تا ۶۰ سال قرار دارند

با مراجعه به لیست موجود (فایل) مددجویان در اداره کل فن آوری و برنامه ریزی کمیته امداد امام خمینی مرکز و تعیین تعداد مددجویان واجد شرایط، برای مصاحبه اکتشافی تا سرحد اشباع بصورت تصادفی و هدفمند از افراد واجد شرایط در طبقات متفاوت (استان‌های کشور) نمونه انتخاب گردید و برای بخش دوم تحقیق که کمی باشد برحسب فرمول 10 تا 20 برابری معادلات ساختاری نرم افزار Amos 22 - SPSS24 (که مطابقت دارد با جدول و فرمول کوهن و کوکران) تعداد و حجم نمونه انتخاب شد با روش ۰.۱ برابری از حجم نمونه گروه پایلوت تعیین شد. براساس آمار اخذ شده از سالنامه آماری ۱۳۹۲ کمیته امداد (آخرین آمار مستند موجود در زمان انجام پژوهش) تعداد ۱۰۴۹۸۷۱ زن سرپرست خانوار (۵۲۰۹۶۲ نفر زیر ۶۰ سال) زیر پوشش قرار دارند. بعد از تعیین حجم نمونه (۷۳۱ نفر بیوه و ۸۷۵ نفر مطلقه) و تعیین حجم نمونه پایلوت (۳۸ نفر بیوه و ۳۸ نفر مطلقه)، با مراجعه به لیست موجود (فایل) مددجویان در اداره کل فن آوری و برنامه ریزی کمیته امداد امام خمینی مرکز و تعیین سهمیه متناسب با حجم جمعیت هدف هر یک از استان‌ها (طبقه‌ای متناسب با حجم)، و در درون طبقه‌ها (هر استان) نمونه گیری بصورت تصادفی ساده انجام شد و در پژوهش شرکت داده شدند مبنای طبقه بندی بر اساس تقسیمات کشوری ۳۱ استان کل کشور انتخاب شدند و به پرسشنامه ارسالی پاسخ دادند. پرسشنامه‌ای مبتنی بر ابعاد مدل بومی عوامل بازدارنده از ازدواج مجدد زنان سرپرست خانوار ساخته شد و پایایی آن مورد آزمون قرار گرفت که داده‌ها در جدول زیر نمایش داده شد. سپس بصورت میدانی مدل تدوین شده جهت برازش بررسی شد.

جدول ۱. لیست استان‌ها به تفکیک جمعیتی و تعداد نمونه

نمونه دریافت شده		زنان سرپرست خانوار زیر پوشش کمیته امداد به تفکیک سن (جمعیت هدف)								
ردیف	استان	۱۸-۱۵ سال	۱۹-۲۴ سال	۲۵-۴۰ سال	۴۱-۵۸ سال	۵۹ سال	جمع	فوت	تلاقی	جمع
۱	چهارمحال	۵۵	۱۴۹	۱,۴۵۴	۳,۱۷۷	۴۸۶	۵,۳۲۱	۱۹	۵	۲۴
۲	لرستان	۱,۹۷۴	۳,۲۷۵	۶,۰۹۲	۹,۰۴۲	۱,۷۰۲	۲۲,۰۸۵	۱۶	۱۷	۳۳

۲۱۰ پژوهش‌نامه زنان، سال هشتم، سال دهم، شماره دوم، تابستان ۱۳۹۸

۱۶	۹	۷	۶,۳۴۶	۴۲۰	۳,۷۵۶	۱,۵۲۰	۵۴۵	۱۰۵	کهگیلویه	۳
۷	۴	۳	۵,۷۰۴	۴۷۲	۳,۱۱۶	۱,۸۳۳	۱۷۱	۱۱۲	زنجان	۴
۲۹	۱۶	۱۳	۱۹,۹۹۳	۲,۲۶۳	۸,۶۰۷	۶,۰۹۷	۲,۰۹۰	۹۳۶	آذربایجان شرقی	۵
۱۵	۶	۹	۹,۰۸۷	۵۷۷	۴,۳۲۹	۲,۵۳۴	۹۵۷	۶۹۰	اردبیل	۶
۲۳	۱۶	۷	۱۹,۲۴۰	۳,۴۵۸	۷,۱۲۶	۵,۱۰۶	۲,۳۱۷	۱,۲۳۳	آذربایجان غربی	۷
۱۵	۶	۹	۱۰,۱۶۵	۶۵۲	۵,۵۲۹	۲,۶۹۶	۸۴۰	۴۴۸	کردستان	۸
۱۳۱	۷۲	۵۹	۱۶,۰۳۸	۱,۰۶۵	۹,۰۳۳	۴,۷۳۸	۸۳۷	۳۶۵	کرمانشاه	۹
۱۱	۵	۶	۴,۴۳۳	۴۴۳	۲,۶۱۴	۱,۱۵۵	۱۷۷	۴۴	ایلام	۱۰
۲۰	۹	۱۱	۱۲,۲۹۳	۵۴۶	۶,۰۱۲	۴,۳۶۶	۸۴۸	۵۲۱	همدان	۱۱
۱۶	۶	۱۰	۱۱,۰۸۰	۱,۲۷۲	۴,۲۹۴	۳,۷۱۶	۱,۲۶۳	۵۳۵	بوشهر	۱۲
۶۳	۴۸	۱۵	۲۶,۵۲۵	۱,۵۰۳	۱۴,۹۸۵	۸,۳۹۸	۱,۱۵۸	۴۸۱	خوزستان	۱۳
۴۳	۲۹	۱۴	۱۵,۷۹۰	۱,۳۰۸	۶,۰۹۸	۴,۷۴۴	۲,۹۳۲	۷۰۸	هرمزگان	۱۴
۴۱	۲۴	۱۷	۲۷,۸۶۵	۳,۱۵۱	۱۰,۰۴۷	۹,۹۴۴	۲,۹۵۹	۱,۷۶۴	کرمان	۱۵
۳۸	۱۶	۲۲	۳۱,۶۹۴	۱,۸۴۶	۱۵,۳۵۴	۱۰,۳۳۰	۲,۶۱۴	۱,۵۵۰	سیستان	۱۶
۱۷	۹	۸	۸,۵۹۷	۳۹۰	۵,۳۰۵	۲,۳۹۰	۳۷۲	۱۴۰	خراسان شمالی	۱۷
۱۳	۴	۹	۳,۲۳۴	۲۶۹	۱,۴۴۸	۸۹۹	۴۰۴	۲۱۴	سمنان	۱۸
۱۱	۶	۵	۶,۶۷۱	۲۵۷	۳,۱۶۰	۲,۵۴۴	۵۷۲	۱۳۸	خراسان جنوبی	۱۹
۶۱	۳۳	۲۸	۴۰,۵۷۶	۱,۴۶۳	۱۸,۶۰۷	۱۴,۵۲۸	۳,۷۱۸	۲,۲۶۰	خراسان رضوی	۲۰
۱۳	۶	۷	۹,۸۲۴	۷۳۸	۵,۲۸۰	۲,۹۹۴	۶۲۷	۱۸۵	مرکزی	۲۱
۱۲	۵	۷	۶,۱۷۱	۲۵۷	۳,۵۷۸	۲,۱۱۹	۱۵۵	۶۲	قم	۲۲
۴۹	۲۱	۲۸	۳۴,۵۸۶	۱,۹۸۲	۱۴,۵۹۱	۱۱,۴۸۲	۴,۷۸۰	۱,۷۵۱	تهران	۲۳
۱۵	۹	۶	۸,۲۴۸	۲۶۱	۵,۲۲۰	۲,۴۳۵	۲۷۰	۷۲	البرز	۲۴
۲۱	۱۷	۴	۴,۲۴۹	۱۳۷	۱,۹۹۷	۱,۸۰۸	۳۳۱	۷۶	یزد	۲۵
۶۳۵	۳۳۳	۳۰۲	۲۴,۳۸۵	۱,۷۰۸	۱۱,۳۲۴	۸,۶۰۹	۱,۸۳۷	۹۰۷	اصفهان	۲۶
۵۸	۳۲	۲۶	۴۵,۳۳۷	۴,۰۶۴	۱۷,۵۵۵	۱۵,۱۸۱	۶,۲۴۹	۲,۲۸۸	فارس	۲۷
۳۱	۱۸	۱۳	۱۸,۳۶۸	۲۲۲	۹,۹۵۷	۶,۶۳۳	۱,۴۳۸	۱۱۸	قزوین	۲۸
۴۷	۲۱	۲۶	۲۷,۸۳۵	۴,۲۸۶	۱۰,۴۶۳	۱۰,۰۱۹	۲,۰۰۴	۱,۰۶۳	گیلان	۲۹
۲۶	۱۹	۷	۱۸,۹۶۸	۱,۶۸۸	۸,۵۲۸	۶,۳۸۱	۱,۶۴۷	۷۲۴	گلستان	۳۰
۳۲	۱۴	۱۸	۲۰,۲۵۴	۱,۴۳۶	۹,۹۵۷	۶,۶۳۳	۱,۴۳۸	۷۹۰	مازندران	۳۱
156 6	835	731	520,962	40,32 2	240,089	169,368	48,874	22,309	جمع	

۶.۳ ابزار گردآوری داده‌ها

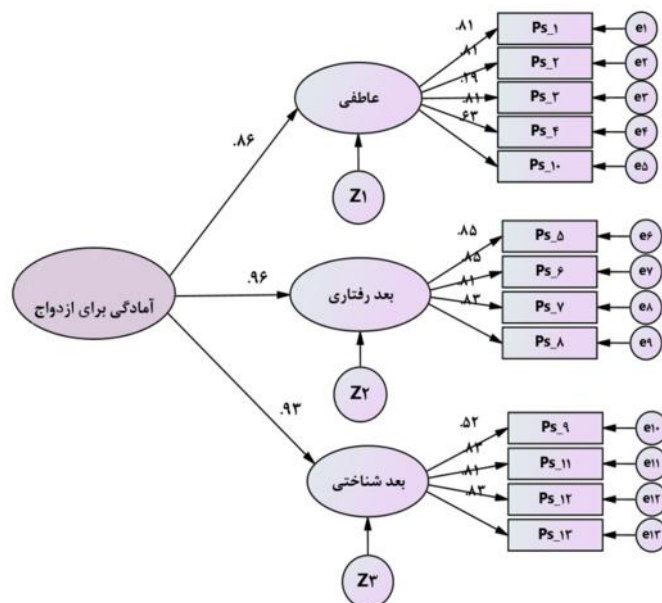
برای تعیین پایانی پرسشنامه ابتدا ۷۶ عدد از پرسشنامه در منطقه مشابه نمونه مورد مطالعه از داخل جامعه آماری به صورت کاملاً تصادفی تکمیل گردید (۳۸ مورد زنان سرپرست خانوار بدلیل فوت سرپرست و ۳۸ مورد زنان سرپرست خانوار بدلیل طلاق). سپس با استفاده از نرم افزار SPSS, 22 از طریق ضریب کرونباخ آلفا میزان پایانی پرسشنامه بررسی شد. با توجه به نتایج حاصله میزان پایایی پرسشنامه در حد قابل قبول برآورده گردید. که در جدول (۲-۳) آمده است.

بعد از مطالعه متون و تحقیقات قبلی و تعیین شاخص‌ها بر حسب عوامل و تم‌های بدست آمده از مصاحبه با زنان مطلقه و بیوه، با کمک متخصص آمار و روان‌سنجی و روان‌شناسی و علوم اجتماعی و مددکاران پرسشنامه ویژه عوامل بازدارنده یا مؤثر بر آمادگی برای ازدواج مجدد زنان سرپرست خانوار طراحی شد و برای تعیین روائی صوری و محتوایی از نظرات زنان مطلقه و بیوه، متخصص آمار و روان‌سنجی و روان‌شناسی و علوم اجتماعی و مددکاری استفاده حداکثری بعمل آمد لازم به ذکر است که این پرسشنامه قبل از اجرا در پژوهش، در یک مطالعه پایلوت (مقدماتی) در سطح کشور (انتخاب طبقه‌ای سهمی از کانون‌های هم‌ریخت و انتخاب تصادفی از هر طبقه) تمامی شاخص‌های روان‌سنجی آنان (روایی صوری، محتوایی، آلفای کرونباخ و تحلیل عوامل) اندازه‌گیری شد و بعد از کسب کردن حد نصاب شاخص‌های روان‌سنجی در پژوهش استفاده شد.

۷.۳ اعتبار و پایایی پرسشنامه

در این بخش با استفاده از رویکردهای رایج، اعتبار و پایایی ابزارهای پژوهش مورد بررسی قرار گرفته است؛ به منظور بررسی اعتبار ابزار سنجش مربوط به متغیرهای اصلی پژوهش در جامعه مورد مطالعه از اعتبار سازه و رویکرد تحلیل عاملی تأییدی تحلیل عاملی اکتشافی و برای تعیین روائی صوری و محتوایی از نظرات زنان مطلقه و بیوه، متخصص آمار، روان‌سنجی، روان‌شناسی و مشاوره خانواده و ازدواج، علوم اجتماعی و مددکاری استفاده حداکثری بعمل آمد و به منظور بررسی پایایی این ابزارها از ضریب آلفای کرونباخ استفاده گردید:

مدل عاملی متغیر "عوامل آمادگی برای ازدواج" به صورت مدل عاملی مرتبه دوم تدوین گردید، برآوردهای مربوط به این مدل شامل شاخص‌های کلی برازش و پارامترهای اصلی (بارهای عاملی مولفه‌ها و گویه‌های این متغیر) در زیر گزارش شده است:

شکل ۲. مدل عاملی مرتبه دوم متغیر عوامل آمادگی برای ازدواج

جدول ۲. برآورد شاخص‌های ارزیابی مدل عاملی متغیر عوامل آمادگی برای ازدواج

شاخص	درجه آزادی	کای اسکوئر نسبی	شاخص برازش تطبیقی	شاخص برازش تطبیقی مقتصد	ریشه دوم میانگین مربعات خطای برآورد	هلاتر
مقدار	۵۱	۳/۲۲	۰/۹۵	۰/۶۲	۰/۰۸	۱۸۸

شاخص‌های ارزیابی کلیت مدل عاملی در مجموع بیانگر این است که برازش داده‌ها به مدل برقرار است. همه شاخص‌های ارزیابی کلیت مدل عاملی با مدنظر قرار دادن مقادیر مربوط به این شاخص‌ها دلالت بر مطلوبیت مدل عاملی متغیر "عوامل آمادگی برای ازدواج" دارند.

تدوین مدل بومی عوامل فرهنگی بازدارنده ازدواج مجدد زنان ... ۲۱۳

جدول ۳. برآورد مقادیر بارهای عاملی متغیر عوامل آمادگی برای ازدواج

مؤلفه	بار عاملی	CR	P	گویه	بار عاملی	CR	P
عاطفی	۰/۹۸	-	-	با ازدواج مجدد به بچه‌هایم پایان می‌دهم و هم صحبت پیدا می‌کنم	۰/۸۱	-	-
	۰/۹۸	۳۶/۹۸	۰/۰۰۱	صحبت در مورد حسن‌خویی در من ای‌جاد می‌کند	۰/۸۲	۳۶/۹۸	۰/۰۰۱
	۰/۹۸	۱۱/۱۸	۰/۰۰۱	من خواهر یا اندام محبتی که دست داشته باشم و او هم مرا دوست داشته باشد	۰/۲۹	۱۱/۱۸	۰/۰۰۱
	۰/۹۸	۳۶/۵۲	۰/۰۰۱	زندگی بدون همسر بی‌معنا است	۰/۸۱	۳۶/۵۲	۰/۰۰۱
رفتاری	۰/۹۷	۳۶/۱۳	۰/۰۰۱	آبادگار دام با ازدواج مجدد مسئولیت زندگی را بپذیری و م	۰/۸۶	۳۶/۱۳	۰/۰۰۱
	۰/۹۷	۴۲/۷۷	۰/۰۰۱	من می‌بینم که به من بر زمین‌ها ازدواج مجدد بعد از طاهر (معدت است انتظار می‌کشم مورد مناسبتی از من خواستگاری کند)	۰/۸۶	۴۲/۷۷	۰/۰۰۱
	۰/۹۷	۳۹/۵۵	۰/۰۰۱	حاجیه یا گنجه را از رخ خسته‌ها را با ط ازدواج (مواقع ازدواج را کمتر کنم)	۰/۸۲	۳۹/۵۵	۰/۰۰۱
شناختنی	۰/۹۶	۳۴/۸۶	۰/۰۰۱	اگر نمی‌دوم خودم را بی‌دکم ازدواج می‌کنم	۰/۸۴	۳۴/۸۶	۰/۰۰۱
	۰/۹۶	۲۲/۲۸	۰/۰۰۱	من معتقد هستم در ازدواج مجدد کمترین از ازدواج اول باشد باز هم قصد دارم ازدواج مجدد کنم	۰/۵۵	۲۲/۲۸	۰/۰۰۱
	۰/۹۶	۲۷/۴۳	۰/۰۰۱	می‌توانم با ازدواج مجدد معنی و کاشی‌های آبادگار فدا را، فع کنم (فرصتی است تا خودم را نشان بدهم)	۰/۶۴	۲۷/۴۳	۰/۰۰۱
	۰/۹۶	۳۸/۹۴	۰/۰۰۱	از ازدواج محبتی خبر می‌گیرم است که تنها مانده است با ازدواج محبتی، نیایش می‌گیری برای یک زندگی دوباره است	۰/۸۳	۳۸/۹۴	۰/۰۰۱
	۰/۹۶	۳۳/۲۹	۰/۰۰۱	زندگی با یک فرد می‌تواند معنا و مفهوم بی‌دا کند	۰/۷۴	۳۳/۲۹	۰/۰۰۱

بر حسب مقادیر برآورد شده در جدول بالا بارهای عاملی مربوط به همه گویه‌ها و مولفه‌های متغیر "عوامل آمادگی برای ازدواج" در وضعیت مطلوبی قرار دارند؛ همبستگی این متغیر با مولفه‌ها و گویه‌های آن در حد متوسط به بالا برآورد می‌شوند؛ در نتیجه ابزار سنجش این متغیر از اعتبار عاملی برخوردار است.

جدول ۴. میزان پایایی بخش‌های مختلف پرسشنامه در مرحله پایلوت

ردیف	نوع صفت مورد آزمون	تعداد گویه‌ها	میزان پایایی (ضریب آلفای کرونباخ)
۱	آمادگی برای ازدواج مجدد	۱۴	۰/۷۹۱
۲	عوامل فرهنگی مؤثر بر آمادگی به ازدواج مجدد زنان سرپرست خانوار	۱۹	۰/۷۱۱

۳	عوامل دموگرافیک	۲۰	-
---	-----------------	----	---

جدول ۵. برآورد شاخص‌های ارزیابی مدل عاملی عوامل بومی بازدارنده ازدواج مجدد زنان سرپرست خانوار

شاخص مقدار ارزیابی مدل عاملی متغیر	درجه آزادی	کای اسکوئر نسبی	شاخص برازش تطبیقی	شاخص برازش تطبیقی مقصد	ریشه دوم میانگین مربعات خطای برآورد	هلاتر
آمادگی برای ازدواج	۵۱	۳/۲۲	۰/۹۵	۰/۶۲	۰/۰۸	۱۸۸
عوامل فرهنگی بازدارنده ازدواج مجدد	۲۲۵	۲/۷۱	۰/۹۱	۰/۵۷	۰/۰۸	۱۲۴

جدول ۶. برآورد مقادیر بارهای عاملی ابعاد مدل بومی عوامل بازدارنده ازدواج مجدد زنان سرپرست خانوار

عوامل	بار عاملی	CR	P	گونه	بار عاملی	CR	P	
آمادگی برای ازدواج	عاطفی	-	-	با ازدواج مجدد به رنج تنهایی هایم پایان می دهم و هم صحبت پیدا می کنم	۰/۸۱	-	-	
		۰/۹۸	-	صحبت در مورد ازدواج حس خوبی در من ایجاد می کند	۰/۸۲	۳۶/۹۸	۰/۰۰۱	
		۰/۹۸	-	می خواهم با ازدواج مجدد کسی را دوست داشته باشم و او هم مرا دوست داشته باشد	۰/۲۹	۱۱/۱۸	۰/۰۰۱	
		۰/۹۸	-	زندگی بدون همسر بی معنا است (احساس)	۰/۸۱	۳۶/۵۲	۰/۰۰۱	
آمادگی برای ازدواج	رفتاری	-	-	آمادگی دارم با ازدواج مجدد مسئولیت زندگی را بپذیرم	۰/۸۶	-	-	
		۰/۹۷	۳۶/۱۳	۰/۰۰۱	اگر کسی به من پیشنهاد ازدواج مجدد بدهد آمادهم با او صحبت کنم	۰/۸۶	۴۲/۷۷	۰/۰۰۱
		۰/۹۷	۳۶/۱۳	۰/۰۰۱	حاضرم با گذشتن از برخی خواسته ها شرایط ازدواج را فراهم تر کنم	۰/۸۲	۳۹/۵۵	۰/۰۰۱
آمادگی برای ازدواج	روانشناسانه	-	-	اگر نیمه دوم خودم را پیدا کنم ازدواج می کنم	۰/۸۴	-	-	
		۰/۹۶	۳۴/۸۶	۰/۰۰۱	حتی اگر میزان موفقیت در ازدواج مجدد کمتر از ازدواج اول باشد باز هم قصد	۰/۵۵	۲۲/۲۸	۰/۰۰۱

دارم ازدواج مجدد کنم							
۰/۰۰۱	۲۷/۴۳	۰/۶۴	می توانم با ازدواج مجدد معایب و کاستی های زندگی قبلی را رفع کنم				
۰/۰۰۱	۳۸/۹۴	۰/۸۳	ازدواج مجدد حق هر کسی است که تنها مانده است				
۰/۰۰۱	۳۳/۲۹	۰/۷۴	زندگی با یک فرد می تواند معنا و مفهوم پیدا کند				
-	-	۰/۵۸	می خواهم بچه دار شوم (دوباره مادر شوم)				ارزش های ازدواج
۰/۰۰۱	۱۸/۰۲	۰/۶۷	از زندگی مجردی بدم می آید			۰/۲۹	
۰/۰۰۱	۱۸/۶۸	۰/۸۳	چون دید مردم نسبت به زن بیوه و مطلقه بد است می خواهم ازدواج مجدد کنم	-	-		
۰/۰۰۱	۱۷/۲۰	۰/۶۱	زندگی با یک فرد دیگر می تواند معنا و مفهوم پیدا کند				
-	-	۰/۳۲	نگاه منفی اطرافیان به ازدواج مجدد باعث محدودیت ازدواج من شده است				تقصبات فرمی
۰/۰۰۱	۱۲/۴۶	۰/۵۴	زشت است دوباره ازدواج کنم	۰/۰۰۱	۹/۴۰	۰/۶۷	
۰/۰۰۱	۱۲/۱۵	۰/۵۲	بچه هایم با ازدواج من مخالف هستند				
۰/۰۰۱	۱۴/۱۶	۰/۸۵	خانواده ما ازدواج مجدد را بد می دانند				
۰/۰۰۱	۱۴/۱۷	۰/۸۶	طبق رسم ما ازدواج مجدد را بد می دانند				
-	-	۰/۶۸	ازدواج مجدد باید مخفی بماند				موانع فرهنگی
۰/۰۰۱	۱۷/۷۱	۰/۵۳	خانواده شوهر سابقم با ازدواج مجدد من مخالف خواهند بود.	۰/۰۰۱	۶/۶۸	۰/۳۶	
۰/۰۰۱	۱۸/۰۱	۰/۵۴	زندگی چند همسری را قبول دارم یا ازدواج چند همسری در فامیل ما وجود دارد				
-	-	۰/۷۰	می خواهم ازدواج کنم تا دینم کامل شود				اعتقادات دینی
۰/۰۰۱	۱۱/۲۳	۰/۵۳	خانواده ام بخاطر پرهیز از گناه مرا به ازدواج مجدد ترغیب می کنند	۰/۰۰۱	۵/۹۳	۰/۲۳	
۰/۰۰۱	۶/۵۲	۰/۲۳	فکر می کنم قسمت و تقدیر ازدواج مجدد را تعیین می کند				
۰/۰۰۱	۱۱/۱۰	۰/۴۹	زندگی بدون همسر بی معنا است				
-	-	۰/۴۵	رسومات ازدواج دست و پا گیر است				آداب و رسوم ازدواج
۰/۰۰۱	۱۲/۲۵	۰/۵۳	در خانواده ما ازدواج مجدد رسم نیست				
۰/۰۰۱	۱۳/۳۰	۰/۶۷	با تماشای تلوزیون آداب و اعتقادات من تغییر کرده است	۰/۰۰۱	۹/۷۸	۰/۶۸	
۰/۰۰۱	۱۲/۵۶	۰/۵۶	رسانه ها بر آداب و رسوم زندگی من موثر می باشند				
-	-	۰/۲۲	مردانی که سراغ من می آیند بیشتر متاهل هستند	۰/۰۰۱	۶/۶۷	۰/۵۸	عقود ازدواج

فرهنگی بازدارنده ازدواج مجدد

۰/۰۰۱	۷/۸۶	۰/۸۹	ازدواج موقت (صیغه) نیاز به ازدواج را برطرف می کند					
۰/۰۰۱	۷/۹۱	۰/۸۹	با ازدواج موقت (صیغه) بسیاری از نیازهای یک زن برطرف می شود					

جدول ۷. برآورد ضریب آلفای کرنباخ مربوط به متغیرهای پژوهش در پرسشنامه نهائی

ضریب آلفا	ابعاد	مفهوم
۰/۸۷	عاطفی	عوامل آمادگی برای ازدواج
۰/۸۸	رفتاری	
۰/۸۴	شناختی	
۰/۸۱	ارزش‌های ازدواج	عوامل فرهنگی بازدارنده ازدواج مجدد
۰/۸۷	تعصبات قومی	
۰/۸۸	موانع فرهنگی	
۰/۸۳	اعتقادات دینی	
۰/۸۳	آداب و رسوم ازدواج	
۰/۸۳	ازدواج موقت	

۸.۳ ابزار تجزیه تحلیل و انواع مدل

تجزیه و تحلیل آماری پژوهش به کمک نرم افزار Amos 22- و Spss24 انجام گرفت.

الف- آمار توصیفی : میانگین ، فراوانی، جدول و نمودار، مد، میانه

ب- آمار استنباطی : نوع مطالعات توصیفی- تحلیلی و در حیطه پژوهش‌های رگرسیونی و از نوع معادلات مدل ساختاری می‌باشد. تجزیه و تحلیل آماری پژوهش به کمک نرم افزار Amos 22- و Spss24 انجام گرفت و با میانگین ، فراوانی، جدول و نمودار، مد، میانه ارائه گردید.

در این بخش از تحلیل آماری داده‌های کمی، فرضیه‌های اصلی پژوهش با استفاده از رویکرد مدل‌سازی معادله ساختاری کوواریانس محور مورد آزمون قرار گرفته‌اند، ابتدا با استفاده از ضریب همبستگی پیرسون ماتریس همبستگی متغیرهای اصلی پژوهش ارائه و در ادامه فرضیه‌های پژوهش با استفاده از این رویکرد مورد بررسی قرار گرفته‌اند:

تدوین مدل بومی عوامل فرهنگی بازدارنده ازدواج مجدد زنان ... ۲۱۷

جدول ۸. ماتریس همبستگی متغیرهای مستقل و وابسته پژوهش

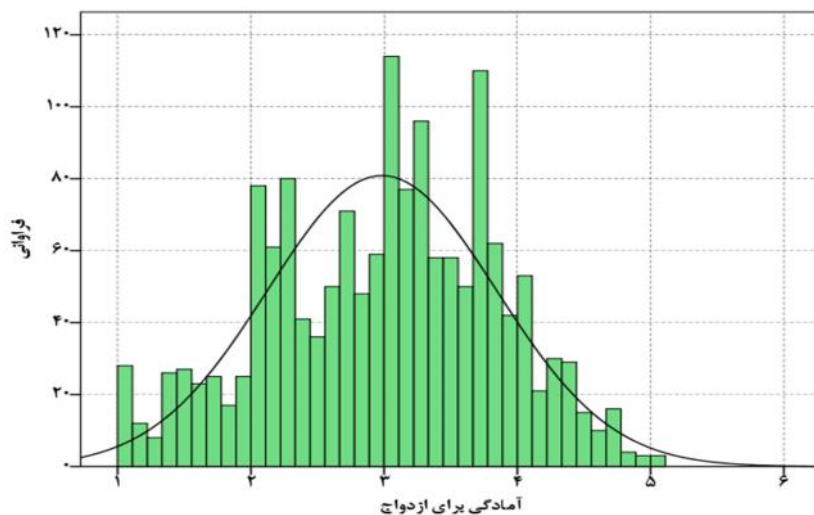
آمادگی برای ازدواج مجدد			متغیر
تعداد	Sig	ضریب پیرسون	
۱۵۶۶	۰/۰۰۱	۰/۴۰	عوامل فرهنگی بازدارنده ازدواج مجدد

مقادیر برآورد شده در جدول بالا بیانگر این است: بین متغیر مستقل پژوهش با متغیر وابسته (آمادگی برای ازدواج مجدد) رابطه معناداری وجود دارد ($Sig \leq 0/05$). با مدنظر قرار دادن ضرایب همبستگی می‌توان گفت رابطه متغیر عوامل روان‌شناختی بازدارنده ازدواج مجدد با متغیر آمادگی برای ازدواج مجدد معکوس برآورد شده است.

جدول ۹. توصیف متغیر عوامل آمادگی برای ازدواج در نمونه آماری پژوهش

شاخص					متغیر
کشیدگی	کجی	واریانس	انحراف معیار	میانگین	
-۰/۵۵	-۰/۲۱	۰/۷۴	۰/۸۶	۲/۹۸	عوامل آمادگی برای ازدواج
-۰/۴۵	-۰/۱۴	۰/۷۷	۰/۸۸	۳	عاطفی
-۰/۷۶	-۰/۰۹	۱	۱	۲/۹۴	رفتاری
-۰/۳۹	-۰/۲۵	۰/۸۱	۰/۹۰	۲/۹۹	شناختی

بر حسب مقادیر جدول بالا: (۱) میانگین متغیر عوامل آمادگی برای ازدواج مجدد و خرده-مقیاس‌های آن پایین‌تر از حد متوسط (۳) برآورد شده است، بنابراین میزان آمادگی نمونه آماری برای ازدواج پایین‌تر از متوسط قرار دارد (۲) مقادیر مربوط به شاخص‌های پراکندگی (انحراف معیار و واریانس) بیانگر میزان پراکندگی در حد معمول داده‌های این متغیر و خرده-مقیاس‌های از شاخص میانگین در نمونه آماری است. (۳) در خصوص شاخص‌های شکل توزیع؛ مقدار منفی شاخص کجی نشان دهنده تمایل نمره‌های این متغیر و خرده‌مقیاس‌های آن به سمت مقادیر بالاتر از میانگین و مقدار منفی شاخص کشیدگی نشان دهنده پراکندگی داده‌ها در سطح منحنی و به عبارت دیگر شکل توزیع نسبتاً مسطح داده‌های این متغیر و خرده‌مقیاس‌های آن است. مقادیر شاخص‌های شکل توزیع نشان دهنده تمایل شکل توزیع داده‌های این متغیر و خرده‌مقیاس‌های آن به سمت توزیع نرمال است.

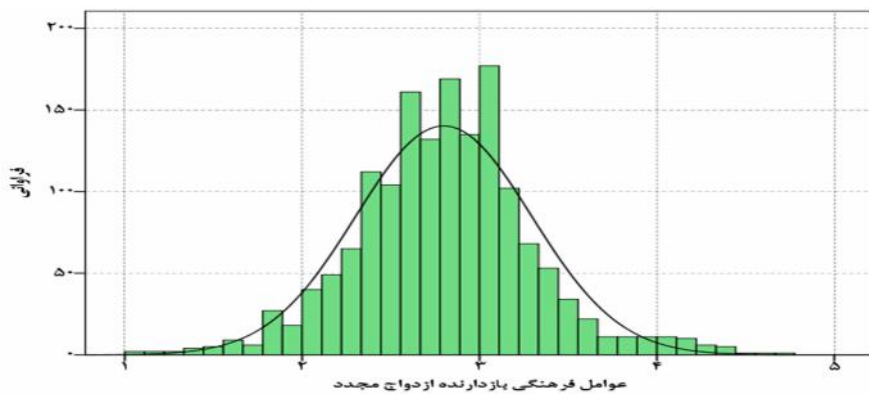
نمودار ۱. بافت‌نگار شکل توزیع متغیر آمادگی برای ازدواج در نمونه آماری

جدول ۱۰. توصیف متغیر عوامل فرهنگی بازدارنده ازدواج مجدد در نمونه آماری پژوهش

شاخص					متغیر
کشیدگی	کجی	واریانس	انحراف معیار	میانگین	
۱/۱۳	۰/۱۷	۰/۲۴	۰/۴۹	۲/۸۰	عوامل فرهنگی بازدارنده ازدواج مجدد
-۰/۴۲	-۰/۱۰	۰/۷۶	۰/۸۷	۲/۹۵	ارزش‌های ازدواج
-۰/۱۳	۰/۲۱	۰/۶۲	۰/۷۹	۲/۷۴	تعصبات قومی
۰/۲۳	۰/۴۲	۰/۶۳	۰/۷۹	۲/۳۶	موانع فرهنگی
۰/۱۹	-۰/۰۹	۰/۵۳	۰/۷۳	۳/۱۱	اعتقادات دینی
۰/۲۶	-۰/۰۵	۰/۵۱	۰/۷۱	۲/۸۹	آداب و رسوم ازدواج
۰/۰۹	۰/۳۰	۰/۶۸	۰/۸۲	۲/۵۹	ازدواج موقت

بر حسب مقادیر جدول بالا: (۱) میانگین متغیر عوامل فرهنگی بازدارنده ازدواج مجدد و خرده‌مقیاس‌های آن به جزء خرده‌مقیاس اعتقادات دینی پایین‌تر از حد متوسط (۳) برآورد شده است، بنابراین می‌توان گفت میزان بازدارندگی عوامل فرهنگی در ازدواج مجدد پایین‌تر از متوسط است. (۲) مقادیر مربوط به شاخص‌های پراکندگی (انحراف معیار و واریانس) بیانگر میزان پراکندگی در حد کم داده‌های این متغیر از شاخص میانگین در نمونه آماری

است. ۳) در خصوص شاخص‌های شکل توزیع؛ مقدار مثبت شاخص کجی متغیر عوامل فرهنگی و خرده‌مقیاس‌های تعصبات قومی، موانع فرهنگی و ازدواج موقت نشان دهنده تمایل نمره‌ها به سمت مقادیر پایین‌تر از میانگین و مقدار منفی شاخص کجی خرده‌مقیاس‌های ارزش‌های ازدواج، اعتقادات دینی و آداب و رسوم و ازدواج بیانگر تمایل نمره‌های این متغیر به سمت مقادیر بالاتر از میانگین است. مقدار مثبت شاخص کشیدگی متغیر عوامل فرهنگی و خرده‌مقیاس‌های موانع فرهنگی، اعتقادات دینی، آداب و رسوم ازدواج و ازدواج موقت بیانگر پراکندگی کم داده‌ها در سطح منحنی و به عبارتی شکل توزیع نسبتاً برآمده داده‌ها و مقدار منفی شاخص کشیدگی خرده‌مقیاس‌های ارزش‌های ازدواج و تعصبات قومی نشان دهنده پراکندگی داده‌ها در سطح منحنی و به عبارت دیگر شکل توزیع نسبتاً مسطح داده‌های این خرده‌مقیاس‌ها در نمونه آماری است. مقادیر شاخص‌های شکل توزیع بیانگر تمایل توزیع داده‌های این متغیر به سمت توزیع نرمال است.

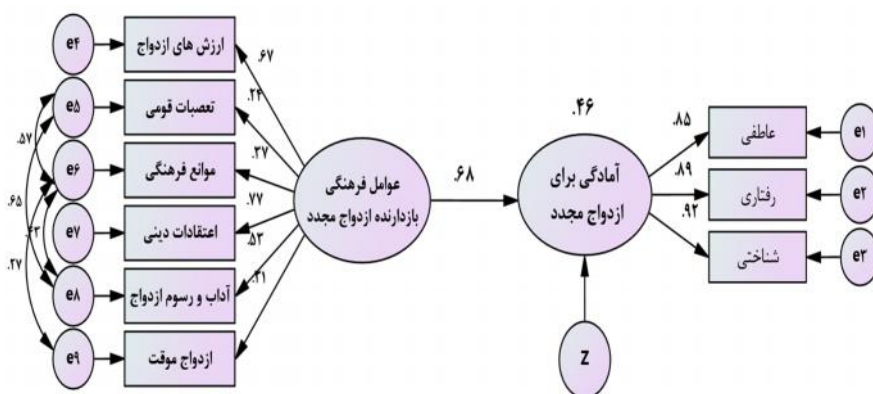

نمودار ۲. بافت‌نگار شکل توزیع متغیر عوامل فرهنگی بازدارنده ازدواج مجدد در نمونه آماری

آیا بین عوامل فرهنگی بازدارنده ازدواج مجدد و میزان آمادگی برای ازدواج مجدد رابطه وجود دارد؟

جهت بررسی فرضیه بالا از رویکرد مدل‌سازی معادله ساختاری استفاده گردید، متغیرهای مستقل و وابسته پژوهش به صورت متغیرهای مکنون و در قالب مدل‌های عاملی مرتبه اول وارد مدل ساختاری شدند، برآوردهای مربوط به شاخص‌های ارزیابی کلیت مدل

معادله ساختاری و پارامترهای اصلی این مدل (اثر متغیر عوامل فرهنگی بازدارنده بر آمادگی برای ازدواج مجدد) در شکل و جداول زیر گزارش شده است:

شکل ۳. مدل معادله ساختاری اثر عوامل فرهنگی بازدارنده بر آمادگی برای ازدواج مجدد

جدول ۱۱. برآورد مقادیر شاخص‌های ارزیابی کلیت مدل معادله ساختاری

Hoelter	برآزش مقتصد			برآزش تطبیقی			برآزش مطلق		شاخص
	RMSEA	CMIN/DF	DF	PCFI	CFI	TLI	GFI	CMIN	
۲۴۶	۰/۰۶	۲/۸۶	۲۴	۰/۵۶	۰/۹۳	۰/۹۱	۰/۹۲	۶۸/۶۴	مقدار

شاخص‌های ارزیابی کلیت مدل معادله ساختاری با توجه به دامنه مطلوب این شاخص-ها در مجموع بیانگر این است که مدل مفروض تدوین شده توسط داده‌های پژوهش حمایت می‌شوند، به عبارت دیگر برآزش داده‌ها به مدل برقرار است و همگی شاخص‌ها دلالت بر مطلوبیت مدل معادله ساختاری دارند.

جدول ۱۲. برآورد مقادیر اثر عوامل فرهنگی بازدارنده بر آمادگی برای ازدواج مجدد

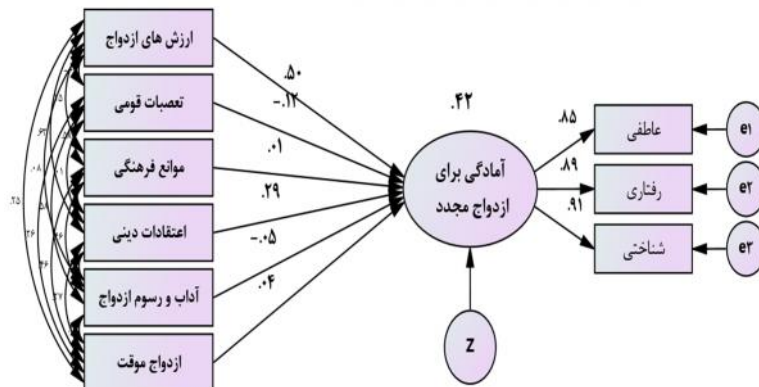
P	CR	برآورد		ضریب تعیین	متغیر وابسته	مسیر	متغیر مستقل
		استاندارد	غیراستاندارد				
۰/۰۰۱	۱۷/۳۴	۰/۶۸	۱/۳۰	۰/۴۶	آمادگی برای ازدواج مجدد	<-- -	عوامل فرهنگی بازدارنده

تدوین مدل بومی عوامل فرهنگی بازدارنده ازدواج مجدد زنان ... ۲۲۱

مقادیر برآورد شده در جدول بالا بیانگر این است: الف) متغیر عوامل فرهنگی بازدارنده ازدواج مجدد، ۴۶ درصد از واریانس متغیر آمادگی برای ازدواج مجدد را تبیین می‌کند، با توجه به مقادیر مربوط به حجم اثر شاخص ضریب تعیین این مقدار بزرگ برآورد می‌شود، به عبارت دیگر متغیر عوامل فرهنگی در حد بالایی توان تبیین واریانس متغیر آمادگی برای ازدواج مجدد را دارد. ب) اثر متغیر عوامل فرهنگی بازدارنده بر متغیر آمادگی برای ازدواج مجدد به لحاظ آماری معنادار است ($p \leq 0/05$). بنابراین فرضیه پژوهش مبنی بر اینکه عوامل فرهنگی بازدارنده ازدواج مجدد بر آمادگی برای ازدواج مجدد تأثیر دارد، تأیید می‌شود. با توجه به مقدار ضریب تأثیر می‌توان گفت اثر این متغیر بر متغیر آمادگی برای ازدواج مجدد مستقیم و در حد متوسط به بالا برآورد می‌شود.

آیا بین خرده‌مقیاس‌های متغیر عوامل فرهنگی بازدارنده ازدواج مجدد و میزان آمادگی برای ازدواج مجدد رابطه وجود دارد؟

در ادامه اثر خرده‌مقیاس‌های متغیر عوامل فرهنگی بازدارنده بر آمادگی برای ازدواج مجدد با استفاده از مدل‌سازی معادله ساختاری مورد بررسی قرار گرفته است:

شکل ۴. مدل معادله ساختاری اثر خرده‌مقیاس‌های عوامل فرهنگی بازدارنده بر آمادگی برای ازدواج مجدد

جدول ۱۳. برآورد مقادیر شاخص‌های ارزیابی کلیت مدل معادله ساختاری

Hoelter	برازش مقتصد			برازش تطبیقی			برازش مطلق		شاخص
	RMSE A	CMIN/D F	DF	PCFI	CFI	TLI	GFI	CMIN	
۲۷۵	۰/۰۷	۲/۷۵	۱۲	۰/۵۲	۰/۹۷	۰/۹۳	۰/۹۷	۳۳	مقدار

شاخص‌های ارزیابی کلیت مدل معادله ساختاری با توجه به دامنه مطلوب این شاخص‌ها در مجموع بیانگر این است که مدل مفروض تدوین شده توسط داده‌های پژوهش حمایت می‌شوند، به عبارت دیگر برازش داده‌ها به مدل برقرار است و همگی شاخص‌ها دلالت بر مطلوبیت مدل معادله ساختاری دارند.

جدول ۱۴. برآورد مقادیر اثر خرده‌مقیاس‌های عوامل فرهنگی بازدارنده بر آمادگی برای ازدواج مجدد

P	CR	برآورد		ضریب تعیین	متغیر وابسته	مسیر	متغیر مستقل
		استاندارد	غیراستاندارد				
۰/۰۰۱	۱۶/۷۷	۰/۵۰	۰/۴۱	۰/۴۲	آمادگی برای ازدواج مجدد	<---	ارزش‌های ازدواج
۰/۰۰۱	-۵/۶۲	-۰/۱۲	-۰/۱۲				تعصبات قومی
۰/۵۴۵	۰/۶۰	۰/۰۱	۰/۰۱				موانع فرهنگی
۰/۰۰۱	۱۴/۰۷	۰/۲۹	۰/۳۰				اعتقادات دینی
۰/۰۱۳	-۲/۴۹	-۰/۰۵	-۰/۰۵				آداب و رسوم ازدواج
۰/۰۱۵	۲/۴۴	۰/۰۴	۰/۰۴				ازدواج موقت

مقادیر برآورد شده در جدول بالا بیانگر این است: الف) خرده‌مقیاس‌های متغیر عوامل فرهنگی بازدارنده در مجموع ۴۲ درصد از واریانس متغیر آمادگی برای ازدواج مجدد را تبیین می‌کند، با توجه به مقادیر مربوط به حجم اثر شاخص ضریب تعیین این مقدار بزرگ برآورد می‌شود، به عبارت دیگر خرده‌مقیاس‌های متغیر عوامل فرهنگی بازدارنده ازدواج در حد بالایی توان تبیین واریانس متغیر آمادگی برای ازدواج مجدد را دارند. ب) اثر همه خرده‌مقیاس‌های این متغیر به جز خرده‌مقیاس موانع فرهنگی بر متغیر آمادگی برای ازدواج به لحاظ آماری معنادار است ($p \leq 0/05$). با توجه به مقادیر ضرایب تأثیر مربوط به این خرده‌مقیاس‌ها می‌توان گفت اثر خرده‌مقیاس ارزش‌های ازدواج مستقیم و در حد بالا، اثر خرده‌مقیاس تعصبات قومی معکوس و در حد ضعیف، اثر خرده‌مقیاس اعتقادات دینی مستقیم و در حد متوسط، اثر خرده‌مقیاس آداب و رسوم ازدواج معکوس و در حد ضعیف و اثر خرده‌مقیاس ازدواج موقت مستقیم و در حد ضعیف برآورد شده است. ج) اثر خرده‌مقیاس موانع فرهنگی بر متغیر آمادگی برای ازدواج مجدد به لحاظ آماری معنادار نیست ($p > 0/05$). بنابراین می‌توان گفت مقدار اثر ضعیف این خرده‌مقیاس بر متغیر

تدوین مدل بومی عوامل فرهنگی بازدارنده ازدواج مجدد زنان ... ۲۲۳

آمادگی برای ازدواج مجدد در نمونه آماری پژوهش ناشی از تصادف یا خطای نمونه‌گیری برآورد می‌شود و با اطمینان ۹۵ درصد قابلیت تعمیم به جامعه آماری پژوهش را ندارد.

۴. نتیجه‌گیری

آیا خرده‌مقیاس‌های متغیر عوامل فرهنگی بازدارنده ازدواج مجدد زنان سرپرست خانوار می‌باشد؟

در گذشته مجرد به عنوان یک نقص تلقی می‌شد و طلاق مورد پذیرش عموم مردم نبود و ازدواج‌های فامیلی طرفدار بیشتری داشت ولی اکنون حدود ۱۷.۷ درصد ازدواج‌ها خویشاوندی می‌باشد گرایش به چند همسری در ایران نسبت به قبل کاهش یافته است و سبک‌های همسرگزینی متأثر از ارزش‌های فرهنگی (مانند لزوم ازدواج، عذوبت و ناپسند دانستن مجرد، اجتناب از تداوم طلاق یا بیوگی، دید منفی مردم و محدودیت برای مطلقه‌ها، عقد آسمانی پسر و دختر عمویا خاله، اهمیت دادن به افراد متأهل، اهمیت ازدواج‌های درون فرهنگی و ...)، موانع فرهنگی - اجتماعی (اولویت داشتن وظایف مادری نسبت به ازدواج مجدد، دید منفی اطرافیان، نگرانی نسبت به واکنش‌های تند پیش‌بینی نشده اقوام سببی مانند داماد ...، محبوب نبودن نامادری و ناپدیری، تسهیل شدن ارتباطات بین دو جنس)، تعصبات قومی (مخالفت برادران، غیرت فرزندان ذکور، مرسوم نبودن ازدواج مجدد زنان، قطع ارتباط با اقوام همسر سابق و فرزندان)، اعتقادات دینی (تکلیف دینی و ثواب دانستن ازدواج، چند همسری)، آداب و رسوم ازدواج (تشریفات زائد و غیر ضرور، هزینه‌های سنگین ازدواج)، ازدواج موقت (تجربه نامناسب در ازدواج‌های مخفی، از دست دادن فرصت‌های ازدواج پایدار بدلیل ازدواج‌های موقت) می‌باشد و بخشی از زنان سرپرست خانوار ممکن است پس از تجربه طلاق یا فوت، تنهایی را به وصلت دوباره ترجیح دهند. این امر بخصوص برای زنان ایرانی که با مشکلات عمیق فرهنگی در حوزه ازدواج مجدد مواجه‌اند، جدی‌تر است ازدواج مجدد امری وابسته به جنس است و عوامل فرهنگی از مهمترین عوامل مؤثر در تبیین جنسیتی بودن ازدواج مجدد است. در این بخش از تحقیق تأثیر هر یک از خرده‌مقیاس‌های متغیر عوامل فرهنگی بازدارنده ازدواج مجدد بر متغیر آمادگی برای ازدواج مجدد را بررسی کنیم.

نتایج حاصل از تجزیه و تحلیل کمی پژوهش نشان داد میانگین خرده‌مقیاس‌های متغیر عوامل فرهنگی بازدارنده ازدواج مجدد در مجموع در حد بالا متغیر آمادگی برای ازدواج

مجدد را تبیین می‌کنند، و اثر خرده‌مقیاس ارزش‌های ازدواج، بر متغیر آمادگی برای ازدواج مجدد در حد بالا می‌باشد و اثر خرده‌مقیاس‌های تعصبات قومی و آداب و رسوم ازدواج بازدارنده و در حد ضعیف برآورد شده است. و اثر خرده‌مقیاس اعتقادات دینی مستقیم و در حد متوسط برآورد شده است و اثر خرده‌مقیاس ازدواج موقت، بر متغیر آمادگی برای ازدواج مستقیم و در حد ضعیف می‌باشد.

در مجموع می‌توان گفت اثر متغیر عوامل فرهنگی بر متغیر آمادگی برای ازدواج مجدد مستقیم و در حد متوسط به بالا برآورد می‌شود. نتایج این تحقیق با تحقیق عسگری نجف آبادی (۱۳۹۳) همسو می‌باشد در این تحقیق کمی به این نتیجه رسید که بین موانع فرهنگی و عدم گرایش به ازدواج مجدد زنان سرپرست خانوار اراکی رابطه معناداری وجود دارد. نتایج این تحقیق با تحقیق ملک مطیعی (۱۳۸۷) همسو می‌باشد در این تحقیق کمی نشان داد، بیشترین تأثیر مربوط به متغیر تصور ارزش از ازدواج مجدد و کمترین تأثیر مربوط به متغیر تصور فرد از ارزیابی گروه‌های ثانوی در مورد ازدواج مجدد می‌باشد در تحقیق حاضر نیز در عوامل فرهنگی خرده‌مقیاس ارزش‌های ازدواج بالاترین تأثیر و خرده‌مقیاس موانع فرهنگی کمترین تأثیر را بر آمادگی برای ازدواج مجدد زنان سرپرست خانوار مشهدی داشته است. نتایج این تحقیق با تحقیق گلدی و همکاران (۱۳۸۶) همسو می‌باشد نتایج یافته‌های در این تحقیق کمی مشخص نمود مهمترین مانع ازدواج مجدد آداب و رسوم محلی می‌باشد یافته‌های این تحقیق بیانگر آن بود که بخش اعظمی از زنان سرپرست خانوار که غالباً جوان هستند تا پایان عمر بدون همسر باقی می‌مانند که این امر تبعات فردی و اجتماعی بسیاری به همراه دارد. همچنین از این پژوهش نتیجه‌گیری شد که نرخ شش برابری زنان مجرد بر اثر فوت همسر نسبت به مردان و نرخ چهار برابری زنان مجرد بر اثر طلاق نسبت به مردان حقیقت تلخ تنهایی جمعیت کثیری از زنان را نمایان می‌کند مقایسه نتایج این تحقیق با تحقیق حاضر نشان می‌دهد این الگوی ۱۰ سال اخیر حفظ شده و نسبتاً پایدار و روبه رشد می‌باشد. نتایج این تحقیق با تحقیق ویلچ و همکاران (Welch, et al) (۲۰۰۸) همسو می‌باشد نتایج یافته‌های در این تحقیق کمی تحت عنوان "موانع فرهنگی سهولت ازدواج مجدد در بین زنان" در خصوص تعصبات جنسی در هنجارهای حاکم بر جامعه صورت پذیرفت بیان گردید که زنان با مشکلات بیشتری نسبت به مردان در ازدواج مجدد در جوامع که در آن زن دارای قدرت کمی در زمینه‌های اجتماعی است رو به رو هستند و تعصبات خانوادگی، قومی و محلی از مهمترین عوامل بازدارنده ازدواج مجدد

زنان در اینگونه جوامع می‌باشد. نتایج این تحقیق با تحقیق ون (Brad Eeden), (۲۰۰۷) همسو می‌باشد نتایج یافته‌های در این تحقیق کمی در مورد ازدواج مجدد دریافت ازدواج مجدد در بسیاری از کشورهای غربی به سرعت به یک رویداد هنجاری تبدیل شده است و توجه به بهداشت روانی در موفقیت ازدواج‌های مجدد تأثیر به‌سزایی دارد.

آیا عوامل فرهنگی بازدارنده بر میزان آمادگی برای ازدواج مجدد تأثیر دارد؟

نتایج حاصل از تجزیه و تحلیل کمی پژوهش نشان داد میانگین تأثیر مستقیم متغیر مستقل عوامل فرهنگی پژوهش در مجموع ۶۸ درصد از واریانس متغیر آمادگی برای ازدواج مجدد را تبیین می‌کنند، که این مقدار در حد بالا برآورد می‌شود، به عبارت دیگر متغیر مستقل پژوهش در حد بالایی توان تبیین واریانس متغیر میزان آمادگی برای ازدواج مجدد را دارند.

نتایج حاصل از تجزیه و تحلیل کمی پژوهش می‌توان گفت اثر متغیر عوامل فرهنگی بازدارنده ازدواج مجدد بر متغیر آمادگی مستقیم و در حد بالا برآورد می‌شود. نتایج این تحقیق با تحقیق بریج (۲۰۰۹) همسو می‌باشد نتایج یافته‌های در این تحقیق کمی با عنوان "تشکیل خانواده و ازدواج مجدد در مهاجران ایتالیایی" بر روی سه گروه از مهاجران در ۲ شهر و ۱ منطقه روستایی ایتالیا که از بسیاری جهات متفاوت بود انجام داد. هدف از این مقاله این بود تا مقایسه کند تا چه حد عوامل اجتماعی و اقتصادی، فرهنگی و قانونی ممکن است الگوهای ازدواج مجدد در این سه جمعیت را تحت تأثیر قرار دهد. همچنین نشان داد که زمان و میزان ازدواج مجدد به شدت وابسته به عوامل اجتماعی و اقتصادی، فرهنگی و قانونی خاص هر جامعه می‌باشد.

نتایج این تحقیق با تحقیق مشرف قهفرخی و انصاری (۱۳۹۴) همسو می‌باشد در این تحقیق کمی در شهرکرد با تمرکز بر یک قوم (بختیاری- لر) و با آداب و سنن فرهنگی ویژه آن شهرستان به این نتیجه رسید.

در مجموع عوامل فرهنگی بازدارنده ازدواج مجدد زنان سرپرست خانوار نمی‌باشد بلکه ترغیب‌کننده ازدواج مجدد می‌باشد ولی خرده‌مقیاس‌های تعصبات قومی در مورد ازدواج مجدد زنان و آداب و رسوم ازدواج مجدد بمیزان کم مانع ازدواج مجدد می‌باشد.

آیا مدل تدوین شده عوامل بازدارنده ازدواج مجدد زنان سرپرست خانوار دارای برازش می‌باشد؟

نتایج حاصل از تجزیه و تحلیل کمی و برآوردهای مربوط به شاخص‌های ارزیابی کلیت مدل معادله ساختاری و پارامترهای اصلی این مدل پژوهش نشان داد با توجه به دامنه مطلوب شاخص‌ها در مجموع بیانگر این است که مدل مفروض تدوین شده توسط داده‌های پژوهش حمایت می‌شوند، به عبارت دیگر برازش داده‌ها به مدل برقرار است و همگی شاخص‌ها دلالت بر مطلوبیت مدل معادله ساختاری دارند.

بر حسب مقادیر برآورد شده: الف) متغیرهای مستقل پژوهش در مجموع ۶۸ درصد از واریانس متغیر آمادگی برای ازدواج مجدد را تبیین می‌کنند، با مدنظر قرار دادن مقادیر مربوط به حجم اثر شاخص ضریب تعیین این مقدار بزرگ برآورد می‌شود، به عبارت دیگر متغیر مستقل پژوهش در حد بالایی توان تبیین واریانس متغیر آمادگی برای ازدواج مجدد را دارند.

کتاب‌نامه

- اشجاری، م. (۱۳۹۱). بررسی موانع و مشکلات فرهنگی ازدواج مجدد زنان سرپرست خانوار با تاکید بر مددجویان کمیته امداد امام خمینی (ره) در شهر اراک. پایان‌نامه کارشناسی ارشد، رشته جامعه‌شناسی، دانشکده علوم انسانی، دانشگاه آزاد اسلامی واحد اراک.
- الهی، م.م. (۱۳۹۴). رابطه موانع فرهنگی با ازدواج مجدد زنان سرپرست خانوار تحت حمایت کمیته امداد امام خمینی (ره) در شهر اصفهان. پایان‌نامه کارشناسی ارشد، رشته امور فرهنگی، دانشکده علوم تربیتی و روانشناسی، دانشگاه آزاد اسلامی واحد خوراسگان، اصفهان.
- امانی، ا؛ و بهزاد، د. (۱۳۹۱). بررسی انگیزه ازدواج در بین دختران و پسران نامزد. فصلنامه مشاوره و روان درمانی خانواده، شماره ۶، ص ۳۸۵.
- بانکی پور فرد، ا. ح. (۱۳۹۲). مجموعه مقالات ازدواج. <http://Rejestrat.php>
- براهویی، م؛ و محمد حسینی، م. ن. (۱۳۹۴). بررسی عوامل تنش‌زای روحی، روانی در کاهش تمایل به ازدواج مجدد زنان بیوه شهر زاهدان. کنفرانس بین‌المللی پژوهش‌های نوین در مدیریت، اقتصاد و علوم انسانی.
- پورمرزی، د؛ ریماز، ش؛ و مرقاتی خویی، ع. (۱۳۹۱). نیازهای آموزشی ارتقا سلامت روان در جوانان داوطلب ازدواج. مجله دانشکده بهداشت و انستیتو تحقیقات بهداشت، شماره ۳۹، ص ۱.
- توسلی، غ. (۱۳۸۰). نظریه‌های جامعه‌شناسی، تهران: سازمان مطالعه و تدوین کتب علوم انسانی دانشگاه‌ها (سمت).

تدوین مدل بومی عوامل فرهنگی بازدارنده ازدواج مجدد زنان ... ۲۲۷

جهانبخشی، ز؛ و کوشه، م. ک. (۱۳۹۱). رابطه ابعاد طرح واره های ناسازگار اولیه و تمایز یافتگی با رغبت به ازدواج در دانشجویان دختر و پسر دانشگاه علامه. فصلنامه مشاوره و روان درمانی خانواده، ش ۵، صص ۲۳۴-۲۵۶

حیدر، ش. (۱۳۹۳). آمار تکان دهنده از افزایش طلاق و کاهش ازدواج در کشور مقایسه سال‌های ۹۱ و ۹۲، ص ۳۰. <http://icana.ir/Fa/News/256028>

حیدری، ع. (۱۳۸۴). مقایسه عملکرد تحصیلی، سلامت روانی و مسؤلیت پذیری فرزندان شاهد که مادرانشان ازدواج نموده با آنهایی که ازدواج مجدد نداشته‌اند. پایان‌نامه کارشناسی ارشد، دانشگاه بوشهر، ص ۱۴.

خجسته مهر، ر؛ کوچکی، ر؛ و رحیمی، غ. (۱۳۹۱). نقش واسطه‌ای اسنادهای ارتباطی و راهبردهای حل تعارض غیر سازنده در رابطه بین سبک‌های دلبستگی و کیفیت زناشویی. دو فصلنامه روانشناسی معاصر، سال هفتم، شماره ۲، ص ۳.

دیباچی، ا. (۱۳۹۶). پیش بینی رابطه بین رغبت به ازدواج مجدد زنان سرپرست خانوار تحت حمایت کمیته امداد امام اصفهان با ویژگی‌های شخصیتی کنل و آیزنک. پایان‌نامه کارشناسی ارشد، رشته روان شناسی گرایش شخصیت، دانشکده علوم تربیتی و روانشناسی، دانشگاه آزاد اسلامی واحد خمینی شهر اصفهان.

رضائی، م. ع؛ محمدی نیا، ن؛ و سمیعی زاده طوسی، ط. (۱۳۹۲). بررسی مشکلات زنان سرپرست خانواده استان سیستان و بلوچستان در سال ۱۳۸۹. مجله پژوهش و سلامت، سال سوم، شماره ۳، صص ۴۵۳-۴۵۷.

زاهدی، ز. (۱۳۸۷). بررسی علل افزایش سن ازدواج دانشجویان دانشگاه پیام نور کرمان. پایان‌نامه کارشناسی ارشد. دانشکده علوم انسانی. دانشگاه پیام نور کرمان. نشریه زنان، ش ۴۸، ص ۵۳. سالنامه آماری کمیته امداد امام خمینی (ره) سالهای ۱۳۷۵ - ۱۳۹۲. سایت وزارت رفاه. (۱۳۹۲).

شکوری، ع؛ رفعت جاه، م؛ و جعفری، م. (۱۳۸۶). مؤلفه‌های توانمند سازی زنان و تبیین عوامل مؤثر بر آن. زن در توسعه و سیاست (پژوهش زنان)، شماره ۱، ص ۶.

شعبانی سوق، ف و بیرانوند، ف. (۱۳۹۵). بررسی نگرش زنان سرپرست خانوار شهر یزد به ازدواج مجدد و عوامل مؤثر بر آن. کنفرانس سراسری پژوهش‌های نوین در روانشناسی و علوم اجتماعی. عسکری باغمیانی، ا. (۱۳۹۵). بررسی علل ازدواج نکردن زنان مطلقه ۲۰ تا ۴۵ سال تحت پوشش کمیته امداد یزد. پایان‌نامه کارشناسی ارشد، دانشگاه آزاد اسلامی واحد یزد.

عسگری نجف آبادی، ق. (۱۳۹۳). بررسی موانع و مشکلات فرهنگی ازدواج مجدد زنان سرپرست خانوار با تاکید بر مددجویان تحت پوشش کمیته امداد شهر اراک. پایان‌نامه کارشناسی ارشد، دانشگاه آزاد اسلامی واحد اراک.

۲۲۸ پژوهش‌نامه زنان، سال هشتم، سال دهم، شماره دوم، تابستان ۱۳۹۸

- کاظمی، ز؛ و نیازی، ص. (۱۳۸۹). بررسی تأثیر عوامل فرهنگی بر الگوی ازدواج زنان: مطالعه موردی شهر شیراز. *مجله جامعه‌شناسی ایران*، شماره ۳۰، صص ۳-۲۳.
- کلدی، ع و عابدی آق زیارت (۱۳۸۶) تحلیل جنیستی ازدواج مجدد، *فصلنامه علمی پژوهشی ملدکاری اجتماعی*. شماره ۲۵.
- کلدی، ع؛ عابدی، م؛ فرج‌الله زاده، ط. (۱۳۸۶). عوامل و موانع فرهنگی اجتماعی ازدواج مجدد افراد همسر از دست داده. *ملدکاری اجتماعی*. شماره ۲۵.
- گیدنز، آ. (۱۳۸۵)، *تشخص و تجدد*، ترجمه ن، موفقیان، نشر نی: تهران، ص ۸۵
- مجدالدین، ا. (۱۳۸۶). بررسی دلایل و آثار افزایش سن ازدواج دختران روستایی در آشتیان. *پژوهشنامه علوم انسانی*، شماره ۵۳، صص ۳۸۶-۳۷۵.
- مجدالدین، ا؛ و جمالی، ا، ر. (۱۳۸۶). بررسی دلایل و اثرات افزایش سن ازدواج دختران روستایی در ایران. *فصلنامه تخصصی جامعه‌شناسی دانشگاه آزاد آشتیان*. سال دوم، شماره چهارم.
- محزون، ع، ا. (۱۳۹۳)، هر ساعت ۱۶ طلاق، ۹۶ ازدواج خیر خوش ثبت احوال از افزایش موالید در کشور، www.entekhab.ir/fa/news/119843
- مرکز آمار ایران، سرشماری‌های عمومی نفوس و مسکن سالهای ۱۳۸۵ و ۱۳۹۰.
- موسوی چلک، ح. (۱۳۹۴). آمار طلاق. blogreader.ir/list/html
- مشرف قهفرخی، ا و انصاری، ا. (۱۳۹۴). بررسی موانع اجتماعی، اقتصادی و فرهنگی مؤثر بر ازدواج مجدد زنان مطلقه و بی سرپرست تحت پوشش کمیته امداد امام خمینی (ره) شهرستان شهرکرد. *کنفرانس ملی چهارسوی علوم انسانی*.
- ملک مطیعی، ز. (۱۳۸۸). گرایش به ازدواج مجدد زنان مطلقه تحت پوشش کمیته امداد شهر مشهد. پایان‌نامه کارشناسی ارشد، دانشکده علوم اجتماعی دانشگاه فردوسی مشهد.

Breschi, M. (2009). Family Composition and Remarriage in Pre-Transitional Italy: A Comparative Study. *European Journal of Population / Revue européenne de Démographie*. 25(3) 277-296.

Fox, W., E. and Shriner, M. (2014). Remarried Couples in Premarital Education. (2014). Does the Content Match Participant Needs? *Journal of Divorce & Remarriage*. 55(4) 276-299, Published online: 8 May 2014..

Jedlicka., D. (2011). Patterns of Divorce and Remarriage. *Journal of Population Economics*, 127.37-45.

Kathleen M. O'Flaherty and Workman Eells, L.. (2008). The Development of Remarriage-Preparation Programs, *Journal of Divorce & Remarriage*, Published online: 18 Oct 2008.

Lawrence, G. and Coleman, marrilyn. (1999). Preparing for remarriage anticipating the Issues; seeking solutions. *Journal family relations*. 38 (1) 28-33.

تدوین مدل بومی عوامل فرهنگی بازدارنده ازدواج مجدد زنان ... ۲۲۹

- Monica J. Grant ,Yeatman,. S. (2013), The Impact of Family Transitions on Child Fostering in Rural Malawi, *Demography*.365.
- Tianyi Yu , Francesca Adler-Baeder .(2007). The Intergenerational Transmission of Relationship Quality, *Journal of Divorce & Remarriage*, 47(3)87-102.
- Van,Brad Eeden, Kay Pasley , Elizabeth M. Dolan and Margorie Engel,(2007) From Divorce to Remarriage, *Journal of Divorce & Remarriage*.47(3-4)21-42 Published online: 5 Oct 2008.
- Vespa, J. (2012), Union formation in later life: Economic determinants of cohabitation and remarriage among older adults. *Demography journal*.49(3)1103-1125, Springer US.
- Vespa, J. (2012), Union Formation in Later Life: Economic Determinants of Cohabitation and Remarriage Among Older Adults. *Demography*,49(3)1103-1125.
- Welch, r.michael and Lane martin, lynda. (2008). Ease of remarriage for females a cross cultural test of competing explanations. *International Journal of Sociology of the Family* 11,25-37.